

Pribina

Lundo, 25 julio 2016

N-ro 3

Invito al la Mezeŭropa Interreligia Forumo (CEIF)

Slovakia Esperanta Federacio kaj Forumo de Mondaj Religioj - Slovakio kune kun aliaj organizantoj invitas vin al la malferma aranĝo paralela de la 101-a Universala Kongreso de Esperanto „Mezeŭropa Inter-religia Forumo (CEIF) 2016“, kiu okazos lunde la 25-an de julio 2016 ekde la 9-a ĝis la 20-a horo en la koncerta salono de „Župný dom“, Župné námestie 3, Nitro.

La CEIF partoprenos esperantistoj, neesperantistoj, kredantoj kaj nekredantoj, kiuj kune diskutos en tri laborlingvoj (la slovakaj, Esperanto kaj la angla) pri aktualaj temoj de la nuna mondo: paco – sekureco, migrado – integrado, malriĉeco kaj malegaleco de enspezoj, interreligia dialogo.

KN: 65

Invito partopreni Atelieron pri multlingvismo

mardon matene 9h30, Salono Lapenna

Kiel konate, ĉiuj Esperanto-parolantoj estas almenaŭ dulingvaj, kaj ofte plurlingvaj. Kiel vi uzas la lingvojn, kiujn vi konas en via ĉiutaga vivo? Aparte interese, kiu(j)n lingvo(j)n vi uzas en via familio?

En kiu(j) lingvo(j) vi sentas vin plej komforta? Partoprenu la enketon en la Ateliero por havi okazon pripensi vian propran sperton en nova maniero. La esploro estas farata kadre de la katedro pri Interlingvistiko kaj Esperanto ĉe la Universitato de Amsterdamo. La datumoj estos traktitaj anonime.

Federico Gobbo

Tri interesaj prelegoj

Hodiaŭ ekde la 9a h. okazos en la salono Ŝkarvan kadre de la Kleriga lundo tre interesa programo, kies celo estas alproksimigi al la aŭskultantaro la historion de la slovakaj lingvoj kaj same ĝian nunan staton. En la bloko Lingvohistoria prezento de Slovakio okazos tri prelegoj de gravaj fakuloj: D-ino Barandovská-Frank, prof. d-ro Žigo, CSc. (Filozofia fakultato de Komenský Universitato Bratislava) kaj prof. d-ro Ondrejovič, DrSc., direktoro de la Lingvosciencia Instituto de la Slovaka Akademio de la

Sciencoj Bratislava. Do, ne forgesu veni al la salono Ŝkarvan por ekscii interesajn faktojn el la historio kaj nuntempo de la slovakaj lingvoj de la gastiganta lando de UK.

Solena inaŭguro: 49 landaj salutoj, tri honoraj membroj kaj slovakaj poŝtmarko

La solena inaŭguro de la 101-a Universala kongreso de Esperanto okazis en urba sporta halo iom malcentre, sed senprobleme la kongresanoj trovis la lokon ĉu per urba ĉu per kongresa aŭtobuso. Ĉeestis eble nekutime multaj honoraj gastoj en kongreso, kiu ne okazas en ĉefurbo, inter ili ambasadoroj de Japanio, Ukrainio kaj Kenjo, vicambasadoro de Korea respubliko kaj ataŝeo de Ruslanda ambasadejo. Inter pluraj lokaj kaj naciaj gravuloj troviĝis ankaŭ la urbestro de Nitra s-ro Jozef Dvonč kaj Ján Figel', oficiala reprezentanto de la Eŭropa Unio pri religia libereco en la mondo (ekde majo 2016). kaj eksa membro de komisiono de la Eŭropa Unio pri edukado, kulturo, sporto, junularo kaj multlingveco. Du slovakaj reprezentantoj, Figel' kaj Štefan Rozkopál, la estro de la kanceliero de la Slovaka prezidento, faris siajn plenajn parolojn en flua Esperanto. Figel' deziris al Esperanto-movado "perspektivajn evoluajn tendencojn" kaj esperis, ke en mondo estu pli da vera homeco kaj solidareco.

Ankaŭ la urbestro de Nitro, kiu partoprenis ankaŭ la fermon en Lillo pasintjare, bonvenigis la kongresanojn en Nitro. Dum la inaŭguro estis ankaŭ publikigitaj la nomojn de tri novaj honoraj membroj de UEA, nome Vilmos Benczik (Hungario), Petr Chrdle (Ĉeĥio) kaj So Gilsu (Korea resp.). La prezidanto de UEA Mark Fettes festparolis (vd. la sekvan paĝon).

Post la muzika paŭzo, dum kiu eblis aŭskulti slovakajn naciajn muzikilojn kaj slovakajn kantojn, la reprezentanto de la slovakaj poŝto informis, ke okaze de la kongreso aperis speciala Esperanta poŝtmarko de Slovakio, kiu aĉetebblas en speciala poŝtoŝtanco en la kongresejo. Fine salutis reprezentantoj de 49 landoj.

Jukka Pietiläinen

Festparolado de prezidanto de UEA

Mark Fettes en la solena inaŭguro

Estimataj honoraj gastoj, karaj kongresanoj,

El la mond' eterne militanta, jen alvenis ni denove, pacaj batalantoj. Ne mankis pruvoj en la lasta jaro, ke nia strebado estas ankoraŭ aktuala. Multegaj homoj tra la mondo suferas pro militoj, pro persekutoj, pro manko de bazaj vivrimedoj. Eĉ pli vastaj arroj suferas pro socia ekskludo, maltoleremo, maljusteco. Ni en ĉi tiu salono estas bonŝancaj – mirinde bonŝancaj. Kaj – se mi rajtas iom adapti frazon el la mondo de bildstriaĵaj herooj – kun granda bonŝanco venas granda respondeco.

Niaj kongresoj pruvas, ke homoj povas renkontiĝi kun homoj, sen rigardo al ties etna deveno, denaska lingvo, socia klaso aŭ aliaj diferencoj. Niaj kongresoj pruvas la potencon de lingvo neŭtrale homa por transponti la barojn, kiuj dividas nin. Jes, ĉion ĉi ni spertas ĉiupaŝe kaj ĉiuminute dum la kongresa semajno. Sed Esperanto ne estis elpensita nur por doni ĝojon kaj ĝuon al tiuj kelkaj parolantoj, kiuj sukcesas trovi monon kaj tempon por vojaĝi al la kongreso. Ĝi estas rimedo por ŝanĝi la mondon.

Mi volas do iom paroli al vi pri tiu mondo kaj pri nia kontribuo al ĝi. Kaj kie pli bone komenci, ol ĉi tie en Nitro, la ĉarma kaj alloga urbo, kiu ĉi-jare gastigas nin? Antikva lulilo de la kristanismo, sidejo de potencaj reĝoj, longtempa centro de agrikulturo, pli laste nukleo de kreskanta elektronika kaj aŭto-industrio, urbo kulture riĉa kaj turisme inspira – Nitro bone montras, kiel moderna urbo povas establiĝi sur la fundamento de kompleksa pasinteco.

Ĉar vi verŝajne jam rimarkis: el kiu ajn direkto vi venis al Nitro – ĉu de nordo aŭ sudo, de oriento aŭ okcidento – vi transiris landlimojn, kulturajn limojn, lingvolimojn. Tiu ĉi bela kaj fekunda ebenaĵo, ĉe la piedo de la Okcidentaj Karpatoj, estas ankaŭ historia vojkruĉiĝo de civilizacioj kaj popoloj. Iam en ĉi tiu regiono la romia mondo konfrontis la ĝermanajn tribojn; la alvenintaj slavoj renkontis la frankojn de Karlo la Granda; la batalemaj hungaroj gajnis, poste ili perdis reĝlandon; la islamaj otomanoj luktis kontraŭ la kristanaj princoj; protestantaj armeoj ondis tien, katolikaj reen; la habsburga imperio ŝvelis kaj disfalis; la unuan demokratian ŝtaton de ĉeĥoj kaj slovakoj forronĝis la faŝismo; kaj dum kvardeko da jaroj post la dua mondmilito, la Fera Kurteno dividis Orientan kaj Okcidentan Eŭropon.

Estas facile fokusiĝi al tiuj dividoj kaj konfliktoj. Ili estis realaj. Multe da sango fluis ĉi tie tra la jarcentoj. Sed la vera miraklo estas tio, ke ili ne daŭris eterne. Kiam ajn iu armita forto aŭ dogma kredo desegnus limon sur la tero, aliaj fortoj – la liberigaj fortoj de ideoj, de komerco, de amikeco kaj scivolo, de arto kaj spirito – sukcesis transiri ĝin, subfosi ĝin, transformi ĝin en ion alian.

Jen rakonto pri tio.

Antaŭ longe en ĉi tiu regiono ekestis la ŝtato Granda Moravio. Temas pri la unua slava reĝlando, pri kiu ni havas dokumentajn pruvojn. Ĝia unua reganto estis Princo Mojmir la Unua; ĝia centro estis Nitro. Laŭ invito de la posteulo de Mojmir, Rastislav, en la jaro 863 venis ĉi tien la grekaj misiitoj Kirilo kaj Metodio, portante ne nur la kristanan kredon, sed ankaŭ skribsistemon, kiun ili ellaboris por la slavaj lingvoj. Pro sia konvinko, ke religiaj valoroj estu komunikataj en la lingvo de la popolo, la du fratoj devis batali kontraŭ pastroj, reĝoj, episkopoj kaj papoj. Oni povus verki epopeon pri ilia lingvopolitika odiseado, kiu daŭris ĝis la fino de iliaj vivoj.

Laŭ la kutimaj mezuroj, Kirilo kaj Metodo fine malvenkis. Iliaj disĉiploj estis forpelitaj el Moravio, rifuĝante suden al la teritorio de la bulgaroj; la romia eklezio restis ankoraŭ longtempe kroĉita al la klasikaj liturgiaj lingvoj, la hebrea, greka kaj latina. Sed tiu ŝajna malvenko tamen plantis semojn, kiuj poste kreskos en la vastan arbaron de la sud- kaj orientslavaj literaturoj, ankoraŭ hodiaŭ skribitaj en alfabetoj adaptitaj el tiu origina skribo de Kirilo kaj Metodio.

Kio laŭ mi estas rimarkinda en tiu rakonto, tio ne estas simple la disvastiĝa potenco de bone elpensita lingva inventaĵo. Malantaŭ ĝi troviĝas pli profunda ideo: ke la lingvo estas rimedo por kunigi kaj povigi ordinarajn homojn. Eĉ pli grave ol la kirila skribo mem, tiu ideo pludividita poste en la eŭropa civilizacio. Oni retrovos ĝin ĉe la luteranoj, kiuj insistos pri la rajto de individuoj mem legi la sanktajn librojn en sia propra lingvo; oni retrovos ĝin ĉe la naciliberigaj movadoj, kiuj insistos pri la valoro de gazetoj, literaturo kaj historio verkitaj en la lingvo de la popolo; oni retrovos ĝin en la popolklerigaj movadoj de la 19-a kaj 20-a jarcentoj, kiuj rigardos vastan alfabetigon en la propra lingvo kiel bazon por demokratio. Efektive, ne eblas imagi modernan Eŭropon sen tiu ideo.

Jen, do, kion mi volas emfazi: ke en ĉi tiu sama regiono, kie okazis tra la jarcentoj batalo post sanga batalo pri la limoj de regpovo, kredo, nacieco, naskiĝis ankaŭ ideo kun potenca liberiga kaj unuiga forto. Oni ne devas akcepti la regantajn kutimojn pri lingvoj kaj komunikado; oni povas, per la homa genio, krei novajn rimedojn, novajn imagitajn komunumojn, novajn normojn de homa solidareco kaj homa libereco. Ĉar ni memoru, ke Kirilo kaj Metodio estis motivitaj de esence homfratiga ideo. Por ili, la kristanismo superis ĉiujn lokajn identecojn; sub ĝia tegmento, ĉiuj homoj estus egalaj kaj egalvaloraj.

Zamenhof, la aŭtoro de Esperanto, naskita nur okcenton da kilometroj norde de ĉi tie, heredis de sia kultura medio ne nur la kirilan skribon, sed ankaŭ tiun ĉi ideon. Ni vidas en lia verkaro kreskantan emfazon, ke la pli profunda celo de Esperanto konsistas en ĝia kapablo levi la homojn super la

limigita vidkapablo de ilia etna kaj socia identeco. Sed por li, vivanta mil jarojn post Kirilo kaj Metodio, la homfratiga rolo de unuopaj religioj estis jam pruvita nesufiĉa, same kiel la homfratiga rolo de unuopaj lingvoj. En la Deklaracio pri Homaranismo, kiu aperis en 1913, li skribis:

Mi estas homo, kaj la tutan homaron mi rigardas kiel unu familion; la dividitecon de la homaro en diversajn reciproke malamikajn gentojn kaj gentreligiajn komunumojn mi rigardas kiel unu el la plej grandaj malfeliĉoj, kiu pli aŭ malpli frue devas malaperi kaj kies malaperon mi devas akceladi laŭ mia povo.

Mi vidas en ĉiu homo nur homon, kaj mi taksas ĉiun homon nur laŭ lia persona valoro kaj agoj. Ĉian ofendadon aŭ premadon de homo pro tio, ke li apartenas al alia gento, alia lingvo aŭ alia socia klaso ol mi, mi rigardas kiel barbarecon.

En la mondo de 1913, tiuj vortoj sonis radikale. Sed nun aŭskultu tiun ĉi alian tekston, aperintan 35 jarojn poste:

Pro tio, ke agnosko de la esenca digno kaj de la egalaj kaj nefordoneblaj rajtoj de ĉiuj membroj de la homara familio estas la fundamento de libero, justo kaj paco en la mondo,

Pro tio, ke malagnosko kaj malestimo de la homaj rajtoj rezultigis barbarajn agojn, kiuj forte ofendis la konsciencan de la homaro, kaj ke la efektivigo de tia mondo, en kiu la homoj ĝuos liberecon de parolo kaj de kredo kaj liberiĝon el timo kaj bezono, estas proklamita kiel la plej alta aspiro de ordinaraj homoj...

Ĉu tio ne sonas zamenhofe?

Pro tio, ke nepre necesas, se la homoj ne estu devigitaj, sen alia elektebla vojo, ribeli kontraŭ tiranismo kaj subpremo, ke la homaj rajtoj estu protektataj de la leĝo,

Pro tio, ke nepre necesas evoluigi amikajn rilatojn inter la nacioj,

Pro tio, ke la popoloj de Unuiĝintaj Nacioj en la Ĉarto reasertis sian firman kredon je la fundamentaj homaj rajtoj, je la digno kaj valoro de la homa personeco kaj je la egalaj rajtoj de viroj kaj virinoj, kaj firme decidis antaŭenigi socian progreson kaj pli altnivelan vivon en pli granda libereco...

Per la Universala Deklaracio de Homaj Rajtoj, la mondo ricevis novan formulon por esprimi la valoron de ĉiu unuopa homo. Tion tamen eblis atingi nur per la traire de tiu longa sanga vojo, kies spuroj troviĝas ankaŭ ĉi tie, en Nitro. Kaj la radikoj de la universalaj homaj rajtoj estas la radikoj ankaŭ de Esperanto – de tiu lingvo neŭtrale homa, kiu hodiaŭ kunigas nin.

Por nia kongresa temo ĉi-jare, ni elektis eksplicite kunligi du ideojn: socia justeco kaj lingva justeco. La unua estas vaste konata. Ni ĉiuj komprenas, ke diversaj homoj spertas marĝenigon kaj ekskludon en niaj nuntempaj socioj; ke

fundamentaj necesoj kiel loĝado, manĝaĵoj, vestoj, pura akvo, sanprizorgo kaj edukado estas malegale distribuitaj; kaj ke tiajn situaciojn oni ne ŝanĝas nur per leĝaj kaj parlamentaj decidoj, sed foje necesas ŝanĝi la strukturojn de la socio mem. La Universala Deklaracio de Homaj Rajtoj, kaj aliaj parencaj deklaroj, kiel la Internacia Pakto pri Civilaj kaj Politikaj Rajtoj kaj la Internacia Pakto pri Ekonomiaj, Sociaj kaj Kulturaj Rajtoj – ambaŭ kvindekjaraj ĉi-decembre – helpas konkretigi niajn ideojn pri tio, kiel aspektu socio vere justa. Eĉ se tia socio ne estas plene realigebla, la laboro por provi realigi ĝin estas en si mem valora kaj necesa. Tio estas kerna trajto de socia justeco.

Sed la dua parto de nia temo, lingva justeco – tio estas malpli ofta koncepto. Lingvo estas tiel fundamenta parto de la strukturo de socio, ke ĝi estas ofte nevidebla, kiel akvo por fiŝo. Ni ofte ne rimarkas, kiam aliaj homoj spertas marĝenigon aŭ ekskludon pro lingvo, same kiel ni ne perceptas, kiel lingvo estas parto de tiaj esencaj sociaj servoj kiel sanprizorgo aŭ edukado. Kaj tamen provu imagi, kiel vi sentus vin, se en kliniko aŭ hospitalo neniu komprenus la lingvon, kiun vi parolas, aŭ se en lernejo la instruisto alparolus vin per lingvo al vi nekonata. Lingvo estas profunda parto de nia homeco, kaj ni ne povas senti nin plene homaj, se nia lingvo ne renkontas rekonon, respekton kaj respondon.

Tiu konstato troviĝas ĉe la bazo de la Esperanto-movado. Ni laboras por konstrui mondan socion, en kiu ĉiu homo povas plene homi, ankaŭ lingve. Eĉ se tia monda socio ne estas plene realigebla, la laboro por provi realigi ĝin estas en si mem valora kaj necesa. Ni konvinkiĝis, ke lingvo neŭtrale homa alportas esencan kontribuon al tiu laboro. Tio ne signifas, ke ni havas respondojn al ĉiuj demandoj. Ni solaj ne povas diri, kiel plej bone organizi niajn sociojn por realigi lingvan justecon en la sanprizorgo aŭ en lernejo, ekzemple. Sed ni insistas starigi tiujn demandojn. Ni insistas, ke lingva maljusteco ne fariĝas pli justa, se oni ignoras ĝin aŭ deklaras ĝin neatingebla. Ni insistas, ke oni povas, per la homa genio, krei novajn rimedojn por la protekto kaj povigo de la homoj, kaj ke tiuj rimedoj povas esti ankaŭ lingvaj. Ni insistas, ke nia lingvo Esperanto estas tia rimedo.

Pri la potenco de tiu rimedo mi ne bezonas konvinki vin, karaj aŭskultantoj. Vi ja kunvenis ĉi tie por sperti la unikan etoson de mondkongreso, en kiu homo renkontiĝas kun homo. Ĝuu la semajnon! Sed mi instigas vin ankaŭ pensi pri la multegaj homoj, kiuj ĉiutage spertas la mankon de lingva justeco, kiuj ĉiutage spertas la mankon de socia justeco. Se tiuj pensoj tiros vin al unu el la kunsidoj pri la kongresa temo aŭ al aliaj sesioj pri parencaj temoj, des pli bone! Niaj kongresoj devus esti ne nur distraj sed ankaŭ klerigaj; ne nur amikaj, sed ankaŭ aktivigaj. Ni havas multon por fari. Mi esperas, ke la kongresa semajno donos al vi multajn ideojn, energian kaj inspiron por tiu granda laboro.

Novaj Aŭtoraj Duonhoroj

En la programo de la mardaj Aŭtoraj Duonhoroj (26.07.2016) aldoniĝis tri novaj renkontiĝoj. Pro prokrastiĝo de la Solena Inaŭguro ne okazis Aŭtora Renkontiĝo kun d-ro Ulrich Lins. Jen aktualigo de la listo:

13.00 – Ulrich Lins – “La danĝera lingvo”, plene reviziita eldono reference al fontoj konsulteblaj nur post la germana unuiĝo kaj malkomponiĝo de Sovetunio.

16.00 – Zuzka Stožická kaj Mária Minichová – “Ĝis tien / Aĵ tam”, nove eldonita kolekto de scifi-rakontoj en la E-slovaka eldono, tradukita al Esperanto de la patrino de la aŭtorino.

17.00 – Mikaelo Bronŝtejn – “Mi stelojn jungis al revenado”.

Senatkunsido de AIS

en salono Kalocsay ekde 13h00 ĝis la 15h00

Amri Wandel

Publika kunveno de ateistoj

Kian sintenon havas kaj havis ateistoj rilate al la kresko de la islama loĝantaro kaj de islamo en Eŭropo kaj al la reaga kresko de islamofobio? Ĉu la kresko de la islamano estas minaco por sekureco kaj demokratio? Ĉu la kresko de islamofobio estas minaco por demokratio kaj paca kunvivado?

Jen la temo de la kunveno de Ateista Tutmonda Esperanto-Asocio, kiu okazos mardon je 11h00 – 11h45 en la salono Maliarik.

Anna Löwenstein, KN 447

Limeriko post muzika paŭzo

La blovinstrumento fujaro
min ravis, kaj mankas komparo:
Ĉu ĝoja fajfilo?
Ĉu morna subtilo?
Kortuŝis min kosma sonaro.

Russ Williams KN 511

Radioelsendoj de UK: publiko dezirata

La Movada Vidpunkto, podkasto pri la Esperanto movado elsendos ĉiun kongresan tagon tuje al la interreto. Publiko ĉeestanta estas dezirata por starigi demandojn al niaj elstaraj gastoj de la Esperanto-movado. La elsendoj estos produktataj en la radio ĉambro (vd. kongresa libro). Informiĝu pri la tempoj en <http://movada-vid.punkto.info> kaj ĉe la anonctabulo en la akcepteja halo.

TAGO DE LA LERNADO

DE GVIDANTO AL KONSILANTO - *Organizita de ILEI*

La apero de pertelefonaj kursoj kaj la sukceso de tiuj lerniloj havas konsekvencojn en la kampo de instruado. La klasoĉambraj kursoj ne plu estas la nura loko, kie lernanto lernas. La scioj de la instruisto ne plu estas la nura fonto de scioj por la lernanto. Ni trapasas do gravan evoluon, ne facilan tempon, spertas defion. La diversaj prelegoj de tiu Tago helpas al ĉiuj pripensi pri la nova rolo de la instruistoj.

PROGRAMO (*Mardo, la 26-a de julio, 10.00-16.00*)

- 10.00** Mirejo Grosjean (Svislando):
Bonvenigo de la prezidantino de ILEI
- 10.10** Prof. D-ro Duncan Charters (Usono): Enkonduko
- 10.30** Prof. D-rino Eva Poláková (Slovakio):
Slovaka edusistemo: konciza prezento
- 11.00** Mirejo Grosjean (Svislando)
Pri puzloj kaj aliaj konstruludoj
- 11.30** Prof. D-ro So Gilsu (Koreio):
La valoro de Esperanto en nuntempa mondo
- 12.00** Trezoro Huang Yinbao (Ĉinio):
Parolu Esperanton ankaŭ kun samlandanoj
- 12.30** Zsófia Kóródy (Germanio):
Lerni kun Mo, la neelektronika muso / Prezento de nova lernoprogramo kiu celas faciligi neĉeestan trejnadon de Esperanto-instruistoj kaj movadaj fakuloj
- 13.00** Prof. D-ro Mark Fettes, prezidanto de UEA kaj prof. Mirejo Grosjean, prezidantino de ILEI: Lanĉo de la "Jaro de Lernanto"
- 13.20** Paŭzo
- 13.40** Stano Marček (Slovakio):
Kurso de Esperanto - aplikaĵo por telefonoj. Novaĵoj koncerne la lernolibron (al 36 lingvoj aldoniĝas: bulgara kaj latina). Nova metodika helpilo - kartludo Pekseso Esperanto per rekta metodo.
- 14.10** Chuck Smith (Germanio):
Kion Duolingo signifas por instruado de Esperanto?
- 14.40** D-rino Katalin Kovats (Nederlando):
Unuaj spertoj de la projekto Ekparolu
- 15.10** Mag. Maria Majerczak (Pollando):
EAQUALS kaj E-instruado en la Jagelona Universitato
- 15.40** Konkludoj, fermo
- 16.00** Fino (eliro el la salono)

Elŝutu la ciferecan version de Pribina!

Fotu la jenan kodon per via poŝtelefono por elŝuti tiun ĉi kaj la aliajn numerojn de la Kongresa Kuriero.

